

KERESKEDelmi LAPOK.

SZAK-, ÖNKÉPZŐ- és TÁRSADALMI HETI KÖZLÖNY.

Megjelenik hetenként egyszer: **szombaton.**

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre 6 frt — kr.
Fél évre 3 „ — „
Évnyegyedre 1 „ 50 „

Előfizetési és hirdetési díjak a kiadó-hivatalhoz, **Kutasi Imre nyomdájába Debreczenbe** czimzendők.

HIRDETÉSI DIJ:

2 hasábos petítor 5 kr. — Bélyegdíj minden hirdetés után 20 kr. — Nyilttéri közlemények minden sora 20 kr.

A helyszükségért előlegesen 5 frt o. é. fizetendő, mely összeg a közvetítés sikertelensége esetén 50 kr. levonásával visszaküldetik.

Hirdetések és nyilttéri közlemények a kiadóhivatalban, **Kutasi Imre könyvnyomdájában** fogadtatnak el.

A lap szellemi részét érdeklő minden közlemények a szerkesztőséghez

(**Péterfia-utca, Margitay-ház, emelet**)
czimzendők.

Kéziratok vissza nem adatnak.

TARTALOMJEGYZÉK: I. KERESKEDELMi ÚTÁZÓK. — II. A DEBRECZENI NAGYKERESKEDÉS. — III. TÁRCZA. **Chemica.** — IV. KERESKEDŐKRŐL A KERESKEDŐKNEK. — V. A ROQUEFORTI SAJT. — VI. SZÖVETFESTÉS. — VII. LEVELEZÉS. — VIII. EGYLETI ÉLET. — IX. HETI HIREK ÉS VEGYESEK. — X. ISMERETTÁR. — XI. SZERKESZTŐI ÜZENET. — XII. KIS KÖZVETITŐ.

Kereskedelmi utazók.

A múlt ősön úgy akarta a véletlen, hogy összetalálkozzam egy kiterjedt üzletű és szilárdan álló *nagykereskedőház* egyik tagjával, a ki épen akkor a tiszta- és körösmenti alföldi mezővárosokat üzleti érdekekből sorra látogatta. Az alföldi egyhangú vidék szemlélete nem nyújtott semmi mulattatót, s így beszélgetés által akartuk az út hosszát meg rövidíteni. Az nagyon is természetes, hogy kereskedő legörömebb tárgyalja a saját szakmájába vágó dolgokat. Épen utazáson levén mindketten, csakhamar a *kereskedelmi utazóra* (commis voyageur) csapott át társalgásunk. Vitatkozásunk alatt útitársam szavaiból tisztán kivehetém, hogy az ő házukat több czég úgy tekinti, mintha sikamlós térre lépett volna, a mióta utaztatni kezdett, s hogy nálunk Magyarországon még tekintélyes *nagykereskedői* czégek sem igen tudnak megbárátkozni az utaztatás eszméjével, sőt az üzleti viszonyok hőmérőjeül tekintvén azt, mintegy a kevésbé szilárd talajra lépés kezdetének tartják.

Azóta több helybeli művelt kereskedővel is váltottam szót ezen kérdésben, s itt is arról győződtem meg, hogy útitársamnak csakugyan igaza volt; mert kérdéseim és ellenvetéseimre azon választ nyertem a legtöbbször, hogy *ismert*, jónévű czégnek nincs szüksége az utaztatásra és árúinak kínálgatására; kerül annak vevője a nélkül is. Egyik kérdezett, állításainak igazolására mindjárt meg is említ az ő saját szakmájából több gyárost, a kik nem utaztatnak, sőt még a legtöbb czég által alkalmazásba vett újításoknak sem hódolnak, hanem követik a maguk elvét, s mégis oly eredményt mutatnak fel, minőt a legtöbb utaztató czég minden erőlködése mellett sem képes produkálni; a szolid eljárás, a *régi jó hírnév* (mondja az igen tisztelt kérdezett) megtartja számára ügyfeleit (Kundschaft), sőt még újakat is szerez neki.

Ez nagyon világosan volt mondva; de az a hangsúlylyal mondott „*ismert*“ és „*régi jó hírnév*“ nagyon sokat jelentenek ám az üzleti életben. És igazuk lehet azoknak, a kik állítják, hogy a *régi, jó hírnévű, ismert* czégek nincsenek szorúlva az utazókra. De kérdés, vajjon az ujonnan keletkezett, vagy kevésbé ismert czégeknek nincs-e szükségük utaztatásra? vajjon nem az-e a legjobb mód egy kezdő vállalatnak magát és megbízhatóságát megismertetni az érdeklött kereskedő és fogyasztó közönséggel?

A munka sikere dícséri legigazabban a mestert!

Több czéget tudnék megnevezni, melyek nem csekély eredményt tudnak felmutatni épen az utaztatás által. Az egyik bécsi és prágai házaktól hódította el a vevők egy részét; egy másik meg hihetetlen forgalmat volt képes teremteni czikkeinek részint az utaztatás, részint bizományi raktároztatás által.

De még más oldala is van az éremnek. Ha mi nem utaztatunk is, utaztatnak hamburgi, lipcei, prágai, brünni, bécsi *nagykereskedőházak*, s míg mi kényelmesen itthon ülünk, addig az élelmes német és cseh atyafiak elhorgászszaak előlünk a hasznot. Igen; mert ma az utaztatások mintegy a vásárt helyettesítik. Régen a gyáros és nagykereskedő a nagyvásárookra, a németeknél „*Messe*“ néven ismert sokadalmakra, magukkal vitték árúikat. A vidéki kis kereskedők a detailisták itt vásárolták be szükségleteiket. Ma a vásárok hiányában az utazók által bemutatott minta után rendelik meg az árúkat, minthogy a legtöbbször viszonyai nem engedik meg, hogy az árúkért maga keresse fel a piacokat. Ha nála nem jelentkezünk, még nem is tudja, hogy nálunk ép oly előnyösen, vagy talán még kedvezőbb föltételek mellett szerezhetné be szükségletét.

Fejlett kereskedelmi és gyáripari viszonyok közt, úgy szólva, már majdnem oly nélkülözhetlennek tünik fel az utaztatás, mint a váltó a hitelműveletekben. Tekintsünk csak túl a haza határain is, mindjárt meg fogunk győződni az állítás igazsága felől.

Boszniából, Törökországból, Kis-Ázsiából a legújabb időben mindig azt jelentik a kereskedelmi érdekek megfigyelése végett oda küldött konzulok, hogy ama vidékeken a svájcei, francia és angol ipareczikkek mindig nagyobb és nagyobb tért hódítanak az osztrák gyáripar rovására. És miért?

Mert amaz államok kereskedői és gyárosai utazó ügynököket küldenek oda, kik az ottani ízlést és divatot elvesvén, mindenkor a vevők igényeihez alkalmazva szállítják czikkeiket; az osztrákok ellenben a legtöbbször ügynöki útasítás nélkül, saját ízlésük szerint szállítanak árúkat a piacra, melyek azonban épen ez okból nem oly kapósak.

Nem folytatom tovább e témát; mert nem lehet szándékom e tárgyat minden oldalulag kimeríteni. Csupán reá akartam mutatni, ezen főleg a vidéki városok *nagykereskedőit* közelebről érdeklő fontos kérdésre. Azt hiszem, nagyon is megérdemli, hogy kereskedőink gondolkodjanak felette.

Nagyon örülnek különösen azon, ha az általam felelevenített kérdésben ellenvélemény nyilvánítását is hallhatnók; mert csak így a több oldalú megvitatás után lehet a kérdést teljesen tisztába hozni és az igazit, a helyeset eltalálni.

A debreczeni nagykereskedés.

Debreczen, 1880. febr. 12.

Azon lázas tevékenység, mely az újabb időben a forgalmi eszközök szaporítása és tökéletesítése által az áruforgalom könnyítését és olcsóbbítását oly nagy mértékben eszközölte; azután pedig a szabad verseny, mely az árúknak olcsó beszerzésére és viszont olcsó eladására s így közvetve, a fogyasztó közönség szaporítására is nem csekély befolyást gyakorol: a kereskedőt természetesen egészen arra sarkalják, de egyszersmind képesítik is, hogy szükségletének fedezésére azon forrásokat keresse fel, hol — tekintetbe véve az időt és a költségeket — legkedvezőbb föltételek mellett és legolcsóbban vásárolhat.

Azonban a kereskedőnek nem csupán ezen tényezőket kell számításba venni, hanem figyelmét még arra is ki kell terjesztenie, hogy a különböző áruforrások közül melyik nyújt nagyobb kényelmet, s ha több különböző áru piac képes ugyanoly ár mellett ugyanoly minőségű árut szolgáltatni, természetesen ott fog vásárolni, a hol eljárása legkevesebb fáradsággal vagy kényelmetlenséggel jár.

A magyar kereskedelem nagy szerencséjére, lassan ugyan, de mégis kezd már az előítéletek megszügyenítő fátyola lehullani a magyar kereskedők és fogyasztók szeméről; s mindinkább kezd veszteni azon szomorú divat, mely csak a prágait, bécsit és párisit tudta becsülni.

Szükségesnek láttuk emez általános megjegyzéseket előrebocsátani, mintegy vezérelvül, minthogy Debreczen város *nagykereskedése* is ezen általános alapelvek hatása alatt áll, s viszonyai csupán ezek szemmel tartása mellett ítéltetők meg helyesen.

Ha Debreczen jelenlegi és régebbi nagykereskedése közt párhuzamot vonunk, emelkedést látunk, habár vásárai régi

jó hírnevüket elvesztették is. Csalódnánk azonban, ha ezen emelkedést annak tulajdonítanók, hogy prágai, bécsi és budapesti nagykereskedők nem látogatják többé vásárainkat; mert hiszen a kereskedelmi és általában közgazdasági viszonyok átalakulására, változására nem elégséges egy körülmény, arra több tényező közreműködése szükséges. Itt is több más tényező hatását kell és lehet is látnunk. A vállalkozási szellem, szoliditással párosulva; a kereslet igényeinek teljesen megfelelő árúkészlet, mely képesíti a vidékről beérkezett committenseket, hogy tetszésük szerint válogathassanak; a tapintatos és előzékeny eljárás a vevő közönséggel szemben; a szakértelem terjedése és az üzleti életnek helyes irányú átértése: mindezek oly tényezők, melyek városunk *nagykereskedőit* versenyképesekké teszik, s a vidéki kis kereskedőket megint meghódítják a debreczeni piac számára s reméljük, hogy ezt — az elkezdett jó uton haladva — jövőben még inkább tehetik és teszik is.

Ezen tényezők hatásának tulajdonítható, hogy a helybeli régebbi czégek forgalma — az idő viszontagságos voltát is tekintetbe véve — nem csökkent, jöllehet az újabb időben több új czég keletkezett.

Ha az egyes üzletágakat tekintjük, azt tapasztaljuk, hogy közöttük valami nagy különbséget nem igen találunk; legfőleg azt, hogy míg némelyik ág forgalma, úgy szólva, egy kézben összpontosul, addig más ágban az több kézben oszlik meg.

Árjegyzéseket illetőleg Debreczen Magyarországon a főváros után a legolcsóbb piac sőt vannak egyes árúk, melyeknek ára nagyban ugyanazon niveau-n áll, a melyen Budapesten, Bécsben; sőt vannak egyes czikkek, a melyek még itt olcsóbban kaphatók, mint onnan szállítva. Innen érthető aztán

T Á R C Z A.

C H E M I C A.

— Regényes korrajz. —

S ó r o k o g á b R. t ó l.

(Folytatás.)

II.

A „Theater Caffé“-ban.

Másnap délután ebédnél jöve, a burschok rendes szokás szerint a Theater-Cafféban jöttek össze, s a mikor a mi ismerőseink — kikkel Emilnél megismerkedtünk, a szöke német, a magyar s a moldvai sugár termetű szép ifjú — beléptek, már együtt volt egy társaság s élénken folyt a társalgás.

Talányuk tárgya azon nő volt, ki legközelebb vizsgát tett.

A lapokban ugyanis következő czikk keringett: „Tegnap Ladekowszky Emil kitűnő sikerrel tette le doctori vizsgáját.“

Egy másikban pedig egy hosszabb közlemény állott, miszerint:

„Tegnap egy ifjú doctori vizsgát tett s délután egy nő látogatta meg a tanárokat, megköszönvén szíves fáradozásukat, vizsgájánál tanusított szíves előzetéseiket. A tanárok néztek, hogy ő náluk nem vizsgázott, míg nem a nő megfejté a talányt, hogy ő ezen s ezen név alatt hallgatta az előadásokat.

Az ifjak most nem tudták, ki legyen az illető s föl-szólitották ifjú barátunkat Lomeskut, fejtse meg a talányt, ő leginkább ismeri Ladekowszkyt, az volt-e azon női tanuló.

— Ha én tudnám barátim, hányszor fogtam vele kezét, hányszor ültem vele magánosan discurálva.

Hanem! Ezzel föluggott. Várjatok együtt, nem sokára itt leszek s megmondom nektek a valót.

De mégis, lássuk csak. Tegnap este nála voltunk, mit sem szólott, hogy ő vizsgázott volna; sőt hívásunknak azért nem engedett — mint mondá — mert vizsgára készül.

— Kijátszott bennünket! — kiáltottak ismerőseink.

— Nem lehet barátim, én nem úgy ismerem őt.

Alig váltottak néhány szót, megjelent Ladekowszky, vigan rugva a port.

— Most jövök barátim a vizsgáról.

Ezzel helyet foglalt a farkasszemet meresztő collegák között.

— Még nem is ebédeltem, de nem is esik jól. Kellner! valami tésztát. Csak majd később eszem valami zsirosat.

Azonban föltűntek Emilnek a gyanakvó tekintetek.

Az ifjak elébe tartották a lapokat, fejtse meg Emil a talányt.

Emil végig futotta.

— Ezek hibás adatok, én ma tettem vizsgámat.

— Hát arról a nőről nem tudsz semmit?

— Nincs szerencsém, neve sem áll itt. Meg mi gondom reá; csak hogy túl vagyok a borzasztó drukon.

S míg tésztáját s egy pohár kávé elköltötte, a csendesebbek hallgattak, az idegesebbek a kérdések miatt ostromoltak, miket kapott.

Emil azonban tűzön ült, mivel — mint mondá — távirni akar szüleinek.

— No de barátom, mikor találkozunk, csak megiszszuk az áldomást — faggaták collegái.

azon jelenség, hogy a szomszéd városok kereskedői mindinkább kezdik látogatni a debreczeni árúpiacot.

Az olcsó árak szabására a *készízetési mód* képesíti kereskedőinket. A fővárosokban ugyanis, hol az üzleti költségek, főleg az utazás által igen tetemesek, nem lehet mindent olcsó áron adni. A fővárosi kereskedő nem hagyhatja számitáson kívül az úgynevezett „*del credere*“-t, vagyis azon koczkázati pótlékot, mely a hitelbe vásárlásoknál olykor a forgalom értékének 4—5 perzentjét emésztí fel. Hogy ezt annál inkább érthetővé tegyem, meg kell említenem, hogy a debreczeni piacon a készízetési kamat 2—3%-ot nem haladja túl; míg Budapesten és Bécsben többnyire 5% dívik. Tehát ebben a 3%-ban rejlik a „*del credere*“.

Ha a debreczeni *nagykereskedés* szép fejlődése felett tartott szemlém befejezném a nélkül, hogy megemlékezném azon krizisről, melynek sötét árnyéka még most is észrevehető, sokan azt hihetnek rólam, hogy az optimismus köpenyébe burkolóztam. Az elég élénk verseny, egyidejűleg jelentkező a fogyasztás csökkenéséből keletkezett pangással, itt is meghozta a könnyelmű hitelezés ríktó példáit, s nem tartozik ritkaságok közé, hogy a bukások az itteni piacot is érintik.

E tárggyal összefüggőleg egy a debreczeni piacon nagyon is érezhető hiányról akarok még megemlékezni: *Debreczenben még mind ez ideig nincs egy oly egyesület* — vagy nevezzük azt bármiképp — *a melyben a nagykereskedők speciál közös érdekeiket megvitathatnák*. Leginkább érezzük ilyenek hiányát kiegyezkedési esetekben, hol egyesek egész pénzüket, mások úgy szólva, semmit sem menthetvén meg, az egyezkedés kívánat szerint nem létesülhet.

Személyem csekély hatásköre nem engedi, hogy ez

utóbbi tárgyat behatóbban fejtegessem; én csak a hurokat megpendíteni kísérlettem, talán majd akad művész, a ki játszani is fog rajtuk.

Én hiszem, hogy ha kereskedőink vállvetve fogják folytatni azt, a mit oly szép reményre jogosítólag kezdtek meg, Debreczennek nagykereskedése fel fog virágozni és e város régi jó hírnevéhez méltó kereskedéssé fog kifejlődni.

Stern J. Győző.

A kereskedőkről a kereskedőknek.

(Helfy Ignác felolvasása.)

(Folytatás.)

Bármennyire érdekes is e felolvasás, mégis a többi közlemények nagy halmaza miatt kénytelenek vagyunk abból csak azon helyeket közölni, a melyben a külföldi kereskedőket és azoknak szokásait és modorát ismerteti. Miután az ó- és középkori kereskedők szerepkörét és társadalmi tekintélyét vázolta, áttér a jelenkor kereskedő népeinek jellemzésére és beszédét a következőleg folytatja:

Minő helyzete, társadalmi állása van a kereskedőnek most? Szóljak-e Angolországról, a kereskedelem igazi hazájáról? Ki ne ismerné azt. Ott, ha az ember elmegy a városházára, vagy bármely tanácsterembe, vagy társaságba, a legegőkelőbb emberek, kiket bemutatnak, kereskedők. Bemegyünk a képviselőházba, ott látjuk igen nagy számmal a kereskedőket, gyárosokat. Hogy csak egy nagy államférfiut említsek, Cobdent, a ki egész iskolát alapított, kinek tudománya, bölcsessége maig is tisztelet tárgya. Cobden egy egyszerű pásztornak fia volt, serdült korában elment egy nagybátyjához, a kinek Londontól két órajárásnyira

— Herein! — volt a válasz.

Mire Lomesku belépett, a szoba üres volt, mert Ladekowszky háló-szobájába pattant, egy pillantást vetendő arczára. Lomesku kénytelen volt megállani, hát ha tovább nem szabad. Jól is tette. Néhány másodperc múlva egy mosolygó elegáns hölgy állt előtte, de mintha nem az volna, kit Lomesku várt. Egy tartózkodó, rendkívül udvarias, de mégis barátságos alak. Gyönyörű szemei s szénfekete hajában (mely igen csinosan fodoritva volt) s a női arcznak valami rendkívüli kellemet kölcsönzött — csalódnai nem lehetett, s öltönye nem feledteté el vele, hogy Lomeskuval per tu barát, kezét nyujtá.

— Szervusz barátom!

Lomesku azonban meghajlott s egy csókot nyomott a finom kézre.

És csakugyan való. De kissé el volt fogódva, meglepte a szép Emil, vagy helyesebben a szép Emilia. Zavarában hirtelen nem is tudta, hol kezdje. Mert tudta is, nem is, értette is, nem is Emil tegnapi megjelenését.

— Most már nem tudom, szabad-e élnem a baráti kifejezéssel — kezdé lassan, magához térve — a mikor ily angyalt látok magam előtt.

Emilia meghajtotta magát e bókra, barátom maradsz, a mig élek.

Lomesku el volt ragadtatva, a bátortalanságból a vakmerőségbe esett s ismét kezelt csókolt Emiliának.

— Maradjunk a régiék — szólt Emilia.

Lomesku ismét nem értette. Egyik szavával biztat, a másikkal eltaszit. Nem tudott a rendes kerékvágásba jönni, barátilag beszéljen-e, vagy a szépet tegye.

(Folyt. köv.)

*

— Holnap itt lesznek s meghatározzuk, hol jövünk össze, ma pihenésre van szükségem.

— Hej kópé, megugrasz — szóltak többen — hanem vigyázni fogunk lépteidre, őrt állitunk lakásod elé.

— Az a ti gondotok — szólt Emil — de most menem kell s minden teketória nélkül kezét szoritott velük s gyorsan távozott.

Ezek azonban nem tudtak megnyugodni s elhatározták, ég, föld török, szakad, meg kell tudni a valót.

Lomesku vállalkozott a talány megfejtésére, nem engedte másnak föltörni a diót.

— Én látogatom meg — szólt mosolyogva. Gondolta magában, ha nő, úgy még jobban szeretem.

— Épen neked való, gavallér kell a gátra, csak ki ne szalaszd körmeid közül — biztatták a collegák.

— Holnap újra itt találkozzunk, vagy vele, vagy nélküle. Ezzel kalapját vette.

— Sok szerenesét Emiliához, Lomesku! — kiálták utána.

III.

A t a l á l k a.

Lomesku udvarias gavallér volt, nem rontott be ajtósfól. A másnapi déli időt választá s ekkor látogatott el Ladekowszky lakására.

A lépcsőn találkozott a szép cziczussal nem állhatta meg, hogy meg ne csipje ajakát.

— Hova lelkem, hova?

— Fiakkerért — volt a válasz s a cziczus elszaladt.

— Ejh, ejh, s ekkor egy szót szalasztott ki Lomesku . . . így tractál ez meg bennünket. Talán kirándulás valahová, gondolá magában, mig elérte Ladekowszky ajtaját, melyen gyöngéden kopogtatott, ha mégis nő volna.

egy kartongyára volt és annak kereskedése érdekében utazgatott körülbelül 16—17 éven át, míg végre annyi vagyont gyűjtött, hogy maga nyithatott egy kis kereskedést. De ez nem akadályozta őt abban, hogy Angliának egyik legnagyobb államférfiává váljék. De ezután sem szégyelte multját, sőt ellenkezőleg annyira büszke volt arra, hogy emlékszem reá — egyszer egy igen érdekes debattet olvasva az angol parlamentből — midőn egy ellenzéki képviselő, híres tudományú író egy kereskedelmi szerződés tárgyalása alkalmával hevesen megtámadta Cobdent és őt kapacitálni akarva, felállott Cobden és azt mondta: Uram, képviselőtársam, én tisztelem az ön műveltségét, tudományát: de már a kereskedelemhez és annak ezen és ezen fájához — bocsánatot kérek — én jobban értek; mert ön dúsgazdag szülők gyermeke, a kollegiumba növeltetve, tapasztalatokat az életben nem tehetett, míg én 17 éven át mustra-könyvemmel bejártam az egész világot s volt alkalmam a kereskedelem minden ágát megismeri. És volt erre a parlamentben általános tetszés, éljenzés.

Ha itt mindjárt saját hazánkra vetünk egy pillantást, ugyan mit gondolnak önök, minő hatást keltene az az ember, a ki egy nagy társaságba, pl. miniszterek, bárók, grófok közé beállítva, azt mondaná: Uram, tudják meg, én nagy ember vagyok, mert én 17 évig voltam kereskedelmi ágens. (Derűtség.)

De nemcsak Angliában, hanem más országokban is, pl. Franciaországban oly nagy fokra emelkedtek a kereskedők a társadalomban, hogy a legelőkelőbb társaságokban is szívesen láttatnak. Ez természetes is; mert hiszen azokban van és kell, hogy legyen a legtöbb élet, a kereskedőknek van legtöbb ismerősük, ők érintkeznek a legtöbb emberrel. Tudjuk pl. hogy egy gyár tulajdonosa mennyi éven át volt a francia parlament elnöke.

Visszatérve Angliára, eszembe jut egy igen érdekes adat, hogy mennyire fejlődött ott a kereskedelem és miként hatol be a kereskedő mindenüvé. Angliában először jártamban engem igen meglepett, midőn megtudtam, hogy pl. a „Times“ szerkesztőségében nem lehet e lapra előfizetni, ott nem kap az ember egy példányt sem.

A laptulajdonos, a főszerkesztő kinyomatja a szükséges példányokat, s mikor ez megtörtént, jön a kereskedő, elviszi az összes példányokat és eladja. Így van ez a többi nagy lapoknál is. Az 1870-iki porosz-francia háború idejében Londonban voltam. Akkor a „Daily Telegraph“ volt a legelterjedtebb lap, 350,000 példány kelt el mindennap. Épen a szerkesztőnél voltam, a mikor egy ember bedugja fejét az ajtón és angolos rövidséggel azt mondja: 340 és eltűnik. Mi volt ez? 340? Ez annyit jelentett, hogy a kereskedő holnapra kér 340,000 példányt. (Derűtség.) Tehát a kereskedő megrendel a kiadónál, a szerkesztőnél ennyi és ennyi számú példányt, gondolva, hogy a hírek olyanok, a melyek miatt a lap holnap kapósabb lesz, lefizeti készpénzzel az árát és megy. A leghíresebb és leggazdagabb lap a „Times.“ És méltóztatnak tudni, ki a „Times“ kereskedője? Nem más, mint Mr. Smith, most Lord Smith, az angol admirális első lordja, a mi annyit jelent, mint nálunk a miniszter. És ő mai napig is Lordadmiral és e mellett a „Times“-nek eladója, kereskedője.

Ohajtandó, hogy ezt minél többen tudják hazánkban;

mert én remélem, hogy előbb-utóbb el fog jönni egykor és ezt remélem, nemcsak a kereskedők, hanem a magyar kereskedelem és állam érdekében és társadalmunk érdekében, a midőn minálunk is így lesz.

Megigértém, hogy összehasonlítást fogok tenni országoként a különböző kereskedők közt eljárásukra nézve. És itt megint első sorban kell felemlítenem az angol kereskedőt, a kit a kereskedők mintaképének tekintek, és nagyon szeretném, ha a magyar kereskedőknek abból egy élő példányt tudnék bemutatni. Bámulatos ez a beosztás, a mit az angol kereskedő szigorú rendszerességgel ugy kereskedésében, mint azon kívül, családi életében követ. Midőn az ember egy angol kereskedésbe bemegy, csaknem mindenütt szemébe ötlök mindjárt egy kis tábla, a melyre az van írva: az üzletembernek nincs ideje konversálásra. Tudjuk, hogy mit jelent ez, s hogy ennek mi a következménye. Ha én itt bemegyek az önök boltjába, okvetlenül azzal fognak fogadni: alázatos szolgája képviselő ur, hogy mint van ön, hogy van kedves neje stb. (Derűtség.)

Erre talán én válaszolok valamit s kezdődik egy igen kedélyes beszélgetés, a mire bejön egy második, egy harmadik vevő, tölem bocsánatot kérnek önök egy perczre, ugy hogy már ott ülök fél óráig s még mindig nem tudok hozzájutni a vásárláshoz. Ez az angolnál nem járja. Ott ha a boltba megy valaki, rövid jó reggel köszöntés után, melylyel az udvariasság be van fejezve, azonnal átternek az üzletre. Van ennyi ezer mázsám, kaphatnak-e ezért emyit, erre a felelet igen, vagy nem. Ha igen, egy folyó számmal ellátott jegyet kap, a melylyel a pénztárhoz megy, s ezzel vége az üzletnek s öt percz mulva már a másik üzletbe nyit. Emlékszem, Liverpoolban voltam egy angolnál egyszer, a ki nagyon el levén foglalva, udvariassan engedelmet kért, hogy kissé várakoztatni kénytelen. Én örültem, hogy alkalmam volt megfigyelni az üzletmenetet, s bámulatomra alig 22 perczyi idő alatt 15 különböző üzletet hajtott végre ez angol. Ez nálunk lehetetlenség. Viszont megfordítva, megtörténik az sokszor nálunk, hogy önöket kereskedőket családi körükből szólítja el az üzlet, a mi az angolnál nem történhetik Tessek bemenni az angol kereskedő családi körébe 6 óraker, a mikor napi teendőjét befejezte, és ha üzleti dologról kezdenek vele beszélni, reá bámul az illetőre, még sokkal inkább, mint ha a boltban kérdezi tőle valaki, hogy van a nagyságos asszony. Ez a helyes beosztás. Mi nekünk az a nagy hibánk, hogy nem tudunk élni, összezavarjuk az üzleti időt a családi örömeik idejével.

A francia kereskedő egészen más. A francia rendkívüli udvariassan fogadja az embert, nem társalog ugyan privát dolgokról, de azonnal kezd dicserni a maga portekáját. (Derűtség.) És ezt oly élénkséggel teszi, hogy csakugyan akárhányszor elcsábítja a vevőt, a ki pl. csak egy nyakkendőt akart venni, hogy 300 frank árát is vásárol. A sok szép holmi oly gyönyörűen van elhelyezve, hogy az ember alig bír ellentálni.

Az olasz, mint mindenben, itt is roppant tüzes természetű, gyorsan beszél, hanem árul, ráér mindenre. Nála sincs meg az angol beosztás, de gyorsan végez és e mellett társalog. Kevesebbet dolgozik az angolnál és mégis rendkívül sokat dolgozik, mert gyorsan teszi. Olaszország-

ban a kereskedelmi órák kezdete 9 óra és tartanak 4 óráig. Négy órákor Olaszországban már alig lehet valamit venni a nagykereskedésekben; a detail tovább tart; különösen Nápolyban, a hol még az ékszerboltok is éjjelig nyitvák.

(Vége köv.)

A roqueforti sajt.

A sajtok nem csekély szerepet játszanak azon emberek életében, mint tápszerek, kik baromtenyésztéssel foglalkoznak s míg a közönségesebb sajtok inkább a pásztornépek főtláléka, addig a finomabb sajtok főleg az intelligentia asztalain találhatóak föl.

A finomabb sajtok egyik nevezetesike az úgynevezett roqueforti sajt, melyet nemcsak az elsőbb rangú éttermek étlapjain, hanem a nagyobb csemege- és fűszerüzletek árjegyzékein is föltalálhatunk.

A roqueforti sajt Franciaország Roquefort nevű falujában és annak környékén készül, e falu Larzac és Cevenne vidékei közt fekszik, magas síkságai kövesek, ép azért földművelésre nem alkalmasak, de azért zamatos füvekkel van benöve, melyet a juhok különösen kedvelnek. E környéken legelnek a számra 6—700,000 darabot megütő, dúsan tejelő Larzac-juhok, melyek az ott lakók főgazdagságát és főtenyésztési ágát képezik.

A sajt készítése következőképen történik: A juhokat reggel, midőn a legelőre mennek, valamint akkor is, midőn a legelőről visszajönnek, gondosan megfejik, a lefelezett vagyis sűrűjétől megfosztott esteli tejet reggel fölmelegítik, le nem felezett langyos reggeli tejjel összekeverik és oltóval* összehozzák, hogy a juhtej sajtanyag tartalma kiválják. Az így nyert túrót vagyis sajtanyagot kinyomják és hengeralakú 21 $\frac{c}{m}$ átmérőjű s 8 $\frac{c}{m}$ magas agyagedényekbe rétegenként berakják, az egyes rétegek közé azonban még penészes kenyérport hintenek; e penészes kenyérpor nagy figyelemmel gyárilag búzából, árpából és ecetből készül, a nyert keveréktömeget 2—3 hónapig penészedni hagyják és azután porrá őrölik, ez idézi elő azon kekes-fehéres márvány színt, mely a roqueforti sajtnak jellemző tulajdonságát képezi.

Ezen előkészítő munkálat után a nyert sajtömeget néhány napig a levegőn száradni hagyják s később taligákon vagy öszvéreken Roquefort szikla-pinczéibe viszik. E pinczék — hátsó részei a kősziklába nyulnak be, míg első részei kőből építve — 5 emeletesek, fölszerelésök egyenlő, de hőmérsékletök különböző $+ 2^{\circ}$ C. egész 10° C. közt változik, a pinczék nyílásai úgy alkotvák, hogy csak amnyi levegő ömöljön be rajtuk, mennyi a sajtérésére szükséges. A bejáratot egy sötét — kővel — kirakott bolt képezi, hol a friss sajtot besózzák és néhány napig állni hagyják, mi alatt a szükséges erjedésen is keresztül megy.

Erjedés után a felső részen képződött ragadós kérget vakaró késsel leveszik, s azt mint sertés eledelt, a gazdaságban értékesítik, rövid idő múlva a vakarókéssel a sajt tetejét újra megtisztítják s mint takarmányt fölhasználják. Az alapos sajtismerő már ekkor is képes a sajt minőségét fölismerni.

* Az oltó borjagyomorból készül.

A másodszori lekaparás után a sajtok osztályozása (ez osztályozás 3-szor történik) és a pinczékben való elhelyezése következik, hol a további levakarás átlag minden 8 napban ismételtetik mindaddig, míg a sajt érett lesz. 30—40 nap szükséges azon sajtok megérésére, melyek mint újságok forgalomba jönnek, a tartósabb sajtok azonban még tovább is a pinczékben maradnak.

A sajt készítésénél minden munkát nők (cabamères) végeznek, kiknek száma Roquefort és vidékein néhány ezerre megy, maga Roquefort 400—500 munkás nőt foglalkoztat évenként. Az évi sajttermelés mennyisége meghaladja a 3 millió kilogrammot, mely iparág a mi pénzünk szerint közel $2\frac{1}{2}$ millió forintnyi értéket képvisel.

Fábián Lajos Mór.

Szövetfestés.

különösen Persio, Indigo és Anilin-festékek segélyével.

Dr. K o ó s G á b o r t ó i.

VI.

Kékfestés indigoval.

b) Selyemfestés.

Ha a selyem vagy selyemszövet kellő tiszta s folyóvízzel ki van mosva, belemártatik a fönt leirt indigo fürdőbe s kétszer, háromszor vagy a hányszor épen kívánatos, végig húzatván benne kivétetik, a levegőn kiterítettetik, hogy a kék s zöld szín változások rajta egymásután előtűnjenek. Mi megtörténvén, kellőleg kimosatik, hogy rajta semmi lúgos hatás észrevehető ne legyen, s szárítottatik.

Megjegyzendő azonban, hogy indigoval selymet szép kék színűre festeni lehetetlen.

Ha tehát törökkék színt akarunk előállítani, akkor igen erős, s ha királykék színt, akkor gyöngö orseille fürdőbe kell a szövetet előbb vagy utóbb mártani.

Ha például $\frac{1}{2}$ kilogramm szövetet törökkék színűre akarunk festeni, veszünk 128 liter vizet, belefűggesztünk egy zacskóban 88 gramm pépneművé dörzsölt persiot, s benne hagyjuk $\frac{1}{4}$ óráig, a mikor ezt kivesszük, bemártjuk helyette a szövetet s addig tartjuk a fürdőben, míg a kívánt színt el nem érte.

Ha sötétkékre kívánjuk festeni, akkor előbb megfestjük 88 gramm persioval, s addig tartjuk az indigo fürdőben, míg kellőleg meg nem festetett.

c) Gyapot- és lenfestés.

A gyapot és len, vagy gyapot-, kender- és lenszövetfestésre az u. n. hideg vagy vasérczes fürdő használatatik. Ily módon állítatik elő, hogy a festék mennyiségéhez vett vízbe körülbelöl egy kiló (forró vízben oldott) vasvitriol s ugyanannyi (meleg vízzel oltott) mész öntetik, az egész jól fölkevertetik, hogy így, ha majd a festékoldat hozzá kevertetik, meg ne zavarodjék.

A festékoldat következőképen készítettetik: Szétdörzsöl az ember körülbelöl egy kiló indigot, összegyűjti egy edényben, melybe 10—12 klgr. víz fér. A forró víznek egy részében fölold körülbelöl 3 klgr. vasvitriolt, hozzá az indigohoz, a forró víz másik részével beolt körülbelöl 4 klgr. égetett meszet s aztán ezt szintén az indigohoz keveri s együtt addig kavarja, míg az indigo fölolvad, mit fel lehet ismerni a folyadék esz (vagy sárgás) zöld színéről, továbbá

arról, hogy belőle ammoniak fejlődik s a képződő buborékok rézvörösös kék színt öltenek.

A mikor így a festékoldat elkészítettett, a fönt leírt lúgba öntetik, s ha nem volna szép sárgászöld színű, $\frac{1}{4}$ klgr. mésszel kevertetik.

Igy hagyatik aztán jól összekavarva más napig, a mikor nemesak szép zöld színű, hanem benne egész nap lehet festeni.

Ezen fürdőt meg lehet ifjítani, vagyis föl lehet frissíteni, ha netalán az egy napi festés után nem volna használható, erről azonban a tér s idő szüke nem enged bővebb magyarázatot.

A festést következőleg eszközölni: A szövetet bemártja az ember az elkészített fürdőbe, s addig tartja benne, míg a kívánt színt el nem érte, különben ki lehet venni s gyöngyöngéden — a fürdő fölött — kifacsarni, s a mikor a kivételnél mutatkozott zöld szín kékre változott s netalán halvány, ismételten belemártani. Így többszöri zöldítés és kékítés által oly nuancet idézhetünk elő, a melyet óhajtunk.

Meglevén festve a szövet, vagy szövetanyag, jól kimosatják s árnyékban vagy meleg szobában száríttatják.

Ha egész végszöveteket fest az ember, czélszerű azokat egy készülékre felfeszíteni, hogy mindenütt egyenletesen lehessen megfesteni. Ily készüléket, azt hiszem, festőinknél meg lehet tekinteni.

(Folyt. köv.)

LEVELEZÉS.

Bécs, 1880. febr. 6.

Magyar kereskedelmi miniszterünk múlt hó 3-án, az újabbán Németországgal felmerült vámszerződési tárgyalások alkalmából egy oly enquete-t hívott össze, melyben különösen a gabona, maláta, liszt és más malom-gyártmányok képezték a tárgyalási alapot.

Jelen voltak a nagyobb malmok, mint a „Henger“, „Pannonia“, „Victoria“, „Egyesült“ gőzmalmok igazgatói, kik előtt a miniszter különösen azt emelte ki, hogy ezen tanácskozás nem csupán a gabona-vámra vonatkozik, hanem a vasúti árszabályra is, mely kivitelünk biztosítására nagy jelentőséggel bír.

Sajnos, hogy kellő eredmény ez összejövetelen nem éretett el, mivel a tárgysorozatot a meghívókhoz mellékelni elfelejtették, és így senki sem készülhetett el e fontos tárgyak hozzászólásához, csupán az Egyesült-gőzmalmok igazgatója Brüll Lipót terjesztett elő egy memorandum formát.

Örvendve regisztrálható a ker. miniszter e gyors eljárása, mégis kitűnik abból, miszerint az osztrák szaklapok már is tüszkölnék s egy közülök a következő ékes és buzditó szózatot intézi az irányadó vezetőkhez:

„Bár ha elismerjük is hogy a budapesti malom-ipar a világpiacra és így Magyarhonban is irányadó szerepet játszik, mégis önkénytelenül azon kérdés áll előttünk: *miért nem mozog nálunk Osztrákországban senki? Hát nem érdemes az osztrák malom-ipar, mely a magyar malom ipar ellenében évek hosszú során át, mint elhagyott árva szenved, semmi segélyre? Hát nincs az osztrák malom-iparnak épen úgy, mint a magyarnak gyártási feleslege, melynek olcsó fuvardíj s egyebekkel segélyére kell jönni?* Nem gondolunk arra,

hogy az osztrák malmászat részére az elsőség elnyerése legyen törekvésünk, hanem egyenlőséget a magyarokkal kívánhatunk; vagy itt is úgy akarják, mint a quótánál, hogy a roszból mi viseljük a többet?

Mindez jó jel, a magyar malmok a múlt év fényes eredménye által oly helyet foglaltak el, hogy ma már a biztos alapon nyugvó, jó eredményeket elérő vállalatok közé tartoznak. Hiszen budapesti nyolcz nagy malmunk részvényei a múlt évben felülmultak jövedelem tekintetében minden más papirost, mert a mellett, hogy busás leírások történtek, a tartalékalap bővítettett, képes az Első budapesti, Pannonia 200—200, a Hengermalom, Concordia 50—50, Louisa, Molnárók és sütők 40—40 frt. osztalékot adni. Az első budapesti malom osztaléka az alaptőke 40 százalékának felel meg. Magyarország malomipara csak emelkedni fog, jó minőségű gabonája folytán első helyet foglal el e téren, csak arra kell törekednünk, hogy az előállított gyártmány könnyű értékesítése korlátokba ne ütközzék, hogy felsőbb helyen a vámszerződések tapintatos kötése folytán kivitelünk könnyítessék, hogy a malomipar terén szakferfiak vigyék a főszerepet, melyre nézve első feladat ilyenek kiképzése. Igen hasznos lenne ennél fogva, ha malmaink oly kereskedelmi iskolákat végzett ifjakat, kiknek e nehéz pályához hajlamuk van, kiképzés végett felfogadnának, ha minden malom-irodában, sőt a kezelésnél is nagyságához arányitva néhány fiatal ember, ha bár mint volontair is alkalmazást nyerne, mert jönni fog még oly idő, midőn kapva kapnánk a képzett férfiakon, ha a másik felteke malom óriásai előntik lisztrel a világot.

N—v. K.

EGYLETI ÉLET.

Pápa, 1880. febr. 10.

Minthogy az ipar és kereskedelem közt oly szoros viszony van, hogy az egyiknek hanyatlása vagy emelkedése, a másiknak működési körében is érezhetővé lesz, azt hiszem, nem leend érdektelen az Önök lapjának olvasó közönségére nézve is, ha az iparosok szellemi mozgalmairól egy vagy más vidékről tudomást szereznek. Ezen ok birt reá engemet, hogy becses lapjukat az itteni ipartársulat évi közgyűléséről tudósítsam.

A társulat folyó hó 1-én tartotta meg közgyűlését, a tagoknak szokatlanul szép számú részvétele mellett. A gyűlésnek több fontos tárgya volt; azonban azok közül én különösen egyre akarom felhívni az olvasók figyelmét. Brader Sámuel egyleti elnök úr ugyanis, hogy a rajziskolának szorgalmasabb látogatására birhassák a tanulókat, azt indítványozza, hogy mindenik iparos tanulótlól felszabadítása előtt követeltessék meg a rajziskola látogatásáról kiállított bizonyítvány. S milyen különös! Elvileg elfogadják ugyan ez indítványt, minthogy mindannyian meg vannak győződve arról, hogy a rajz tanulása bármely iparágban a legnagyobb szerepet játsza: azonban az elv végrehajtásánál az indítvány élet teljesen elveszik, midőn kimondják, hogy rajziskolai bizonyítvány hiányában a felszabadítás meg nem tagadtatik. És ezt azzal indokolják, hogy a tanulók köznapokon mindig el levén foglalva, az egy vasárnapon mégis csak kell nekik egy kis pihenő időt adni.

Hogy pihenésre szükség van, azt megengedjük; azonban, hát más városokban, a hol nemcsak vasárnaponként járnak az iparos tanulók rajztanulás végett, hanem köznapon is hetenkint két ízben — talán nem engednek pihenőt az iparos tanulóknak?*

Az egylet anyagi ügyeire térve át, megemlítem, hogy a társulat más hasonló célú társulatokhoz képest még elég jól áll. A társulatnak ugyanis a múlt 1879. évi összes kiadása csakis 158 frt. volt, holott bevétele 325 frt. E szerint tehát az 1878-ik évből fennmaradt 693 frt. alaptőkéhez újabbán megint 167 frt. volt csatolható, mi által a társulás tiszta vagyona az 1880. év kezdetén 860 frtot tett készpénzben.

Óhajtható, hogy e város derék iparosai társulatukat ne csak pénzügyi, hanem egyéb tekintetből is minél nagyobb virágzásra juttathassák. Megkívánja ezt Pápa város fontos helyzete a veszprémmegyei kereskedelem és ipar mezején.

N. P.

HETI HIREK és VEGYESEK.

† **Tisztviselői** egylet alakítása tárgyában tartott értekezlet a helybeli városház nagy tanácstermében. Az értekezlet kinevezett egy 21 tagból álló bizottságot, melynek feladata leendő az alapszabályokat kidolgozni, melyek folyó évi mártius elején tartandó értekezleten felolvasatnak. Az értekezlet nyilatkozata különösen abban culminált, hogy kívánatos, miszerint Debreczenben egy önálló, főleg humanistikai és önszegélyzői irányú tisztviselői egylet alakíttassék, melynek feladata tagjainak gyors és olcsó hitelt, a fogyasztási cikkeknek tetemes ár-elengetést, a betegeknek és elszegényedett tagoknak orvosi és anyagi segílyt kieszközölni stb. Ezen határozatok meg egyeznek Zalai Márk és Said J. urak javaslataival. Nagy figyelmet keltett Z. M. tanár felolvasásának azon része, melyben annak szükségét hangsúlyozza, hogy Debreczenben a tisztviselők családjai részére női iparműhely állíttassék fel.

† **Tiszavidéki vasut.** A közlekedésügyi miniszter elnöklete alatt gyűlés tartott február 8-án a tiszavidéki vasut államosítása tárgyában. A gyűlésen részt vettek a nevezett vasuti társulat képviselői gyanánt gróf Szapáry Antal, báró Orczy Andor és Brüll M. lovag. Az állam, mint hírlík, az 1888. évben esedékes beváltási jogát már most akarja érvényesíteni, és annak fejében a részvényeseknek, valamint az előbbbségi kötvények birtokosainak egy megfelelő járadékot biztosítani.

† **Magyar aranyjáradék.** A „Neue Freie Presse“ értesítése szerint megvette a Rottschild hitelintézeti consortium a magyar pénzügyminiszterium által kibocsátandó 15 millió névért. aranyjáradékot 101.5 árfolyam mellett. Ha összehasonlítjuk ezen árfolyamot az 1879. évben elért árfolyammal az ország hitelviszonyainak öröndetes javulása constatálható. Eladatott ugyanis januárban 11.9 millió 83.69 árf. mellett, februárban 38.09 millió 81.17 árfolyammal, márcziusban 45 3 millió 85.57 árf., áprilban 33.56 millió 88.93 árf., májusban 18.56 millió 93.11 árf., júliusban 0.88 millió 93.63 árf. mellett. A jelenleg elért árfolyam ennél fogva 7.8%-al jobb a legmagasabb és 18.33%-al jobb a legalacsonyabb árfolyamnál, mely tavaly eléretett.

† **A lottójáték** újabb áldozata. Hantel Edmund könyvvezető Brunnben 7000 forintot sikkasztván főnökétől, megszökött. Mult év octóber 28-án álnév alatt és már pénz nélkül jött Budapestre, mert a sikkasztott pénzt a kis lotteriába tette azon reményben, hogy az elszámolásra

* Nálunk Debreczenben vasárnapon délelőtt és délután rajz- és vallástani órákra járnak, kedden és szombaton este 6—8 órákor pedig az előtanulmányokhoz képest olvasást, írást, számolást, történelmet, földrajzot, természettant és irálytant tanulnak. Tehát még jobban elvannak foglalva a tanulással, mint a pápaiak, azonban az iparosoknak még sem igen jut eszükbe a panasz, s nem kérnek pihenőt tanulók számára. Nem bizony, mert a városi tanács, illetőleg tanügyi bizottság számára. Nem bizony, mert a városi tanács, illetőleg tanügyi bizottság számára. Nem bizony, mert a városi tanács, illetőleg tanügyi bizottság számára. Nem bizony, mert a városi tanács, illetőleg tanügyi bizottság számára. Szerk.

átadott pénz hiányát visszanyeri. A bünyenyítő törvényszék 4 havi börtönrre ítélte és ezen idő letelte után átadatik a brünni törvényszéknek.

† **Kitüntetés.** A fővárosnak egyik legidősebb és legérdemteljesebb polgára id. Ludvig J. f. hó 9-én a korona érdemkeresztjével diszített fel. Az új városház nagytermében megjelent Ráth Károly főpolgármester, Gerlóczy másodpolgármester, a fővárosi polgárság legkiválóbb képviselői és a kitüntetett számos barátjai. Miután polgármester úr elsorolta azon számos érdemeket, melyeket Ludvig úr az ipari és humanistikai téren szerzett, feltűzte neki az érdemjelet. L. úr előrehaladott kora daczára még most is működik folytonosan mestersége körül, mint mézes-bábos. Számos boldog évet kívánunk mi is e derék magyar iparosnak.

† **A budapesti ipar-kasinóban** nagy és díszes közönség előtt felolvasást tartott folyó hó 12-én híres humoristikusunk és tárczairónk dr. Agai Adolf „Londoni életképek“ cím alatt.

† **Miniszteri rendelet** a borvizsgálat ügyében. A belügyminiszter a törvényhatóságokhoz rendeletet intézett, melyben utasításokat ad, miként kell eljárni, ha vagy feljelentés történt, vagy csak azon gyanú is kerülhet elő, hogy valamely kereskedőnél, korcsmárosnál, vagy bárkinél is hamisított és az egészségre nézve ártalmas borok találhatnának. A rendelethez mellékelve küld a miniszter két eljárási utasítást is: az egyiket a fuchsinos vörös borok, másikat pedig a kénesavnak a fehér borok kikémlésére. A vizsgálati költségek viselését a hamisított bor tulajdonosára rója a miniszteri rendelet: ha azonban a borok teljesen tisztáknak találtattak, a vegyvizsgálati költségek az állami kincstárt terhelik.

† **Iparos tanulók** iskoláztatásának ellenőrzése. A balassa-gyarmati ipartársulat legutóbbi választmányi gyűlésén elfogadott azon indítvány, hogy az iparos tanulók iskolába járásának ellenőrzése tekintetéből, a tanulók számára egy értesítő könyvecske készíttessék, melyben az illető tanulók erkölcsi magaviselete, szorgalma, de különösen iskolába való járása a tantestület által havonként bevezetessék, — melynek folytán a mulasztó tanuló a letelt tanulói éveken felül mulasztások helyreplására annyi idővel lesz későbbben felszabadítandó, a mennyi mulasztás az értesítőbe bevezetve lesz.

† **Ipariskola.** Kézdi-Vásárhelyen egy mozgalom indult meg az ottani iparosok közt, hogy ott egy városi ipariskolát létesítsenek. A kezdeményezést hihetőleg siker koronázza, miután az ügy iránt az előkelő osztályok is nagyon érdeklődnek.

† **A new-yorki terménytőzsde** igazgatói elhatározták, miszerint a Bushel helyett a „Centuer“-t veszik szokásba, mely ellen azonban az amerikai termény-kereskedők, különösen a kik szállításra dolgoznak, erősen kikeltek.

Különös kívánság. Egy lottógyűjtőjében kérdőzködött valaki a kihúzott számok felől. Nem nyert, mondá a tulajdonos. Hiába, a szerencse csak a bolondnak kedvez. Ennek hallatára elbeszéli egy falusi asszony, hogy ő már 30 év óta tesz minden héten a lutrirra; de még egyszer sem nyert. Én állítása folytán kétség kívül okos asszony vagyok; de Isten látja ieikemet, inkább szeretnék bolond lenni.

A barátság aranypróbája. N. ur mutatja aráját legjobb barátjának. A menyasszony szeretetreméltóbbnak találta e barátot, mint saját vőlegényét. Egy ízben így szól a házi barát N. urhoz. Képzeld csak menyasszonyod inkább szeretne hozzám jönni nőül mint hozzád. Való ez? kérdé N. ur aráját. Igen válaszolá ez nyugodtan. Keblemre! kiabál örömittasan N. ur. Megértettél. Ily áldozatra csak a legiensőbb barátság képes.

ISMERETTÁR.

A cukor és ennek gyártása.

Dr. Schwarzer Viktoról.

(Vége.)

A répa levét kétszer szokás átszűrni, u. m. először a saturáció után és másodsor az első elpárologtatás után.

Az első szűrés után a levét *el kell párologtatni* és ezt az u. n. Robert-féle készülékben végzik. A Robert-féle ké-

szülék egy zárt üst, mely alul *fűtőcsövekkel* és oldalvást *átemelővel* van ellátva. Rendesen három üstöt állítanak egymás mellé, a melyek az átemelők segítségével oly módon közlekednek egymással, hogy az első üstből elpárologtatás által megszabaduló gőz, az átemelőn át a második edény fűtőcsöveibe vezetetik és ezen edényeknek fűtésére szolgál. A harmadik edény légszivattyúval áll összeköttetésben, mely a gőzt és az ebből sűrűlt vizet kiszivattyúzza; ugyan itt a szivattyú által kiszírt gőzre friss vizet is bocsátanak, ez által azt vízzé változtatják és az edényben légüres tért állítanak elő; ezen utóbbi készülék, a melyben a víz ily módon cseppfolyóvá sűrűtetik, *condensatornak* nevezetik. A Robert-féle készülékre nézve nagy előny, hogy:

1. Csak egyetlen egy üstöt kell fűtőgőzzel fűteni, és mégis 3 edényben lehet elpárologtatni, mert a többi edények önmagukat fűtik.

2. Az elpárologtatás zárt edényben történik, úgy, hogy a meleg cukor a levegővel nem érintkezhet, és azért az nem is sárgulhat meg oly könnyen.

3. Az elpárologtatás alacsony hőmérséknel, t. i. már 60°-nál megy végbe, a lé tehát nem melegszik meg nagyon, és ez már azért is előnyös, mert egyrészt kevesebb tüzelőre van szükség és másrészt, mert jobban felmelegítve a cukor könnyen megsárgul és a Robert-féle készülékben ezen bajtól sem kell tartani. A cukoroldatnak ily alacsony hőmérsékletnél való elpárologtatása azért válik lehetővé, mert a Robert-féle készülékben részint a gőz sűrítése, részint pedig ennek kiszivattyúzása által légüres tért állítanak elő.

A levet a Robert-féle készülékben mindaddig kell forralni, míg annak cukortartalma 30%-ra nem emelkedik, akkor azt a hőmérsékletből kibocsátják és csontszélen még egyszer átszűrlik. Második szűrés után azt az u. n. *vakuum* készülékben véglegesen befőzik. A vakuum egy gömbalakú üst, mely alul kigyóalakúlag hajtott csövet tartalmaz, a melybe a készülék felmelegítésére gőzt bocsátanak. E készülék egy hengeralakú edénnyel, a sűrítővel (condensatorral) áll összeköttetésben, a melylyel magában a vakuumban légüres tér állítható elő, oly módon, mint ez a Robert-féle készüléknel történt.

A vakuumban a levet vagy *jegeczre* főzik, t. i. a midőn már főzés közben kiválnak a jegeczek; vagy pedig *fonalpróbara* t. i. a midőn a jegeczek csak később, a befőtt cukortömegnek lassú kihülése után válnak ki. A jegeczfőzést csak a legjobb minőségű leveknel alkalmazzák és az így befőtt cukortömeget süvegczukor előállítására alkalmazzák.

Befőzés után a cukortömeget ki hagyják hűlni, és ekkor a cukorjegeczek vagy azonnal, vagy pedig bizonyos idei állás után kiválnak, azonban egy sűrű sárga folyadékkal t. i. *szörppel* (v. *syruppal*) vannak körülvéve. Ezen szörpöt különböző módon szokták eltávolítani.

A legfinomabb cukrot — a mint az a vakumból kikerül — mindjárt süvegidomokba öntik, a melyek bádogból

készültek és alul nyílással vannak ellátva. A nyílást flanel ruhával bedugják és megtöltés után 24 órai állás mulva a cukor annyira megkeményül, hogy a flanel dugaszt el lehet távolítani. Ekkor a szörp kifoly és a cukor azon sárgán visszamarad. A sárgaságot, mely a cukorra tapadt szörptől származik, mindinkább tisztább cukoroldatnak felöntése által lehet eltávolítani. Ezen művelet *fedésnek*, maga az oldat pedig *fedőnek* nevezetik. Fedés által a cukorsüveg egészen megfehérül, és csupán csak ennek hegyén marad kis mennyiségű sárga nedvesség; és ezt a süvegből a *szívó készülékkel* lehet eltávolítani, mely műtét után a süvegek megszáritatnak és becsomagolva a kereskedésbe hozatnak.

Azon syrup, a mely a süvegekről lefolyt, a fedésre szolgáló cukoroldattal együtt ismét a vakuumba jön és ott fonalpróbara befőzve és lehűtve ismét jegeczedik. Az így nyert jegeczeket az u. n. *centrifugal készülékbe* teszik és cukoroldattal keverve megtisztítják. A centrifugal készülék egy szitaalakú rézdob, mely központja körül forog, és melynél nem alul, hanem oldalvást találtaknak a szita-nyílások. Forgó mozgásba hozva a syrup a dobot oda hajtja és azon köpenybe jut, mely a dobot körül veszi, a cukor pedig visszamarad; és ha ezen műtétet mindinkább tisztább cukoroldattal párszor ismételjük, akkor a cukor lassanként egészen megfehérül és megszáritás után rendesen por alakban, mint *farincukor* jön a kereskedésbe.

Végre felemlítendő még, hogy a csontszén, a mely szűrésre lett használva, rövid idő mulva elveszíti tisztító hatását, mert likacsai idegen anyagokkal bedugulnak. Ezen idegen részeket a csontszénből ismét el kell távolítani és azon műtét, a melynél ez történik, *felélesztésnek* nevezetik. Az eltávolítandó idegen részek részint szerves, részint pedig ásványi származásúak; ez utóbbiak főképp mészsók és sósavvali kezelés által eltávolíthatók; a szerves részeket ellenben a csontszén erjesztése által lehet szétbontani és eltávolítani. Ezen műtétek után a csontszénet vízzel jól kiöblítik, megmossák, megszáritják és megfelelő kemenczékben kiegészítik. Ily kezelés után az eredeti hatály erejét ismét visszanyeri és a répalé tisztítására újra felhasználható.

Szerkesztői üzenet.

- N. J. Kaposvár. — Kénytelenek voltunk a jövő számra halasztani.
- N-v K. Bécs. — Végre-valahára az ígért levelet is útnak indítottuk.
- S. J. Debreczen. — A jövő számra maradt.
- Sk. — Veszprém. — Levelezési lapját megkaptuk. Köszönetet a szíveségért.
- N. Debreczen. — A jelzett hely betöltetett e héten. Adandó alkalommal levélben értesítjük.

Felelős szerkesztők:

Zalai Márk és Fazekas Sándor.

KIS KÖZVETITŐ.

Egy kereskedelmi tanodát

jó sikerrel végzett ifju, valamelyik nagy fűszer- vagy vaskereskedésben óhajtana gyakornoknak felvétetni. A föltételekre nézve, melyek a főnökre eléggé előnyösek, a „Kereskedelmi Lapok” kiadóhivatala adhat felvilágosítást.

Az Érmelléken

egyik kisebb mezővárosban egy vas- és fűszer-kereskedés tanulókat elfogad oly ifjut, ki az elemi osztályokat jó sikerrel végezte. Olyanok, kik gimnásiumi 1-2 osztályt végeztek, előnyben részesülnek. A hely tavaszon lenne elfoglalandó.

Vasáros segédre

volna szükség egy vidéki nagy vasáru kereskedésben. Az ajánlkozónak jó bizonyítványokkal kell ellátva lennie.

Ajánlkozik

egy jó bizonyítványokkal rendelkező, s már több év óta segédkező ifju egy „rövidáru” üzletbe mint üzletvezető segéd. Bővebb felvilágosítást e lap kiadóhivatala nyújt.

Azon segédek,

kik ez idő szerint nincsenek alkalmazásban, szíveskedjenek az illető elhelyezési díj beküldése mellett lapunkhoz fordulni, s mi azonnal megtesszük a kellő intézkedéseket elhelyeztetésükre nézve.

Azon kereskedő urak,

kiknek üzletekben egy vagy más ágban alkalmas segédre volna szükségök, szíveskedjenek egy levélben megkeresés által bennünket ily segéd keresésével megbízni. Mind-n megbízatásnak a legpontosabban igyekeznünk megfelelni.

Egyik nagyobb alföldi városban

tanult 19 éves kereskedő segéd, a ki a könyvvezetésben, a magyar levelezésben és német nyelvben jártassággal bír, óhajtana egy vidéki központi kereskedő városban alkalmazást nyerni valamely fűszerkereskedésben. Mind szak-, mind keresk. iskolai bizonyítványai igen jók.